

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

2016 METŲ GEGUŽĖS MĖNESIO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA

PARENGTA LIETUVOS AUKŠČIAUSIOJO TEISMO
TEISĖS TYRIMŲ IR APIBENDRINIMO DEPARTAMENTO

Pastaba. Šioje apžvalgoje pateikiamos neoficialios Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau – ir LAT) procesinių sprendimų santraukos. Šis dokumentas yra skirtas tik informavimo tikslais. Oficialius ir nesutrumpintus sprendimų tekstus galite rasti LAT interneto svetainėje www.lat.lt.

TURINYS

I. ADMINISTRACINIŲ TEISĖS PAŽEIDIMŲ BYLOS	3
ATPK 124⁵ straipsnio taikymas	3
<i>Dėl atsakomybės pagal ATPK 124⁵ straipsnį taikymo</i>	<i>3</i>
ATPK 126 straipsnio 1 dalies, 256 straipsnio 1 dalies, 257 straipsnio taikymas.....	3
<i>Dėl specialisto išvados įvertinimo kaip įrodymo sprendžiant klausimą dėl atsakomybės pagal ATPK 126 straipsnio 1 dalį taikymo.....</i>	<i>3</i>
I. BAUDŽIAMOSIOS BYLOS.....	5
1. Lietuvos Respublikos baudžiamojo įstatymo taikymas	5
Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 3 straipsnio, BK 41 straipsnio 2 dalies 5 punkto taikymas	5
<i>Dėl laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmės.....</i>	<i>5</i>
2. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso įstatymo taikymas	6
BPK 44 straipsnio 7 dalies, Konvencijos 6 straipsnio 3 dalies d punkto taikymas.....	6
<i>Dėl kaltinamojo teisės apklausti kaltinimo liudytojus arba turėti galimybę, kad šie liudytojai būtų apklausti. 6</i>	<i>6</i>
III. CIVILINĖS BYLOS	7
Juridiniai asmenys	7
<i>Dėl tikrosios ūkinės bendrijos tikrųjų narių įnašų didinimo ir likviduojamos tikrosios ūkinės bendrijos turto tikriesiems nariams padalijimo.....</i>	<i>7</i>
Šeimos teisė	8
<i>Dėl vaikui skirto išlaikymo išieškojimo iš išlaikymui sumokėtų lėšų tvarkytojo.....</i>	<i>8</i>
<i>Dėl vedybų (poveidybinės) sutarties teisinių pasekmių vykdymo procese</i>	<i>9</i>
Daiktinė teisė	10
<i>Dėl teisės normų, reglamentuojančių užsienio teisės normų taikymą bylose dėl daikto išreikalavimo iš svetimo valdymo, aiškinimo ir taikymo</i>	<i>10</i>
<i>Dėl pareigos mokėti valstybinės žemės sklypo nuomos mokesį.....</i>	<i>10</i>
Sutarčių teisė	11
<i>Dėl sutartinės civilinės atsakomybės taikymo</i>	<i>11</i>
Viešieji pirkimai	11
<i>Dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių teismo teisę mažinti sutartines netesybas ir jungtinės veiklos sutarties šalių atsakomybę tretiesiems asmenims, aiškinimo ir taikymo.....</i>	<i>11</i>
Draudimo teisė	13
<i>Dėl skirtingų transporto priemonių – vilkiko ir priekabos – valdytojų civilinės atsakomybės draudikų prievolės atlyginti eismo įvykio Vokietijos Federacinėje Respublikoje metu padarytą žalą ir vieno draudiko teisės reikšti atgręžtinį reikalavimą kitam draudikui (taikant reglamentus „Roma I“ ir „Roma II“).....</i>	<i>13</i>
<i>Dėl skirtingų transporto priemonių – vilkiko ir priekabos – valdytojų civilinės atsakomybės draudikų prievolės atlyginti eismo įvykio Vokietijos Federacinėje Respublikoje metu padarytą žalą ir vieno draudiko teisės reikšti atgręžtinį reikalavimą kitam draudikui (taikant nacionalines kolizines teisės normas nustatančias taisykles)</i>	<i>14</i>
Darbo teisė.....	15
<i>Dėl ginčo, kilusio dėl darbdavio reikalavimo darbuotojui kompensuoti mokymo išlaidas, kvalifikavimo</i>	<i>15</i>
<i>Dėl DK 300 straipsnio 4 dalyje nustatytos išmokos – vidutinio darbo užmokesčio už priverstinės pravaikštos laiką – kvalifikavimo ir CPK 762 straipsnio 4 dalyje nustatyto sprendimo įvykdymo atgręžimo ribojimo aiškinimo ir taikymo</i>	<i>15</i>
Civilinio proceso teisė	16
<i>Dėl bylos nutraukimo esant arbitražiniam susitarimui</i>	<i>16</i>

I. ADMINISTRACINIŲ TEISĖS PAŽEIDIMŲ BYLOS

ATPK 124⁵ straipsnio taikymas

Dėl atsakomybės pagal ATPK 124⁵ straipsnį taikymo

Šioje administracinio teisės pažeidimo byloje pareiškėjas teigė, kad ATPK 124⁵ straipsnis (Vietinės rinkliavos už naudojimąsi savivaldybių tarybų nustatytais vietomis automobiliams statyti nuostatuose nustatytos vietinės rinkliavos mokėjimo tvarkos pažeidimas) jam pritaikytas nesant administracinio teisės pažeidimo įvykio ir sudėties.

Teisėjų kolegija išaiškino, kad tam, jog būtų konstatuota asmens kaltė pagal ATPK 124⁵ straipsnį, nepakanka nustatyti faktą, kad buvo pažeista Vietinės rinkliavos už naudojimąsi savivaldybių tarybų nustatytais vietomis automobiliams statyti nuostatuose nustatyta vietinės rinkliavos mokėjimo tvarka, taip pat būtina nustatyti, kad pažeidėjas tokius veiksmus atliko tyčia arba dėl neatsargumo. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas konstatavo, kad nagrinėjamu atveju pareiškėjas pagrįstai tikėjosi, jog, gavęs suderinimą su Panevėžio miesto savivaldybės administracijos Miesto ūkio skyriumi savo lėšomis pažymėti 15 m gatvės atkarpą prie valstybės įstaigų, esančių Panevėžyje, Laisvės a. 1, šios įstaigos atsakingi darbuotojai ne tik parengs projektą dėl valstybės institucijoms skirtų vietų ženklavimo, bet Panevėžio miesto savivaldybės tarybos sprendimu paskirtas rinkliavos operatorius atliks ir šios gatvės atkarpos ženklavimą. Dėl to, teisėjų kolegijos nuomone, statydamas savo automobilį prie pastato Panevėžyje, Laisvės a. 1, pareiškėjas pagrįstai tikėjosi, kad už automobilio statymą dėl Panevėžio miesto savivaldybės administracijos atsakingų tarnautojų neveikimo nepažymėtoje atkarpoje nesumokėjęs rinkliavos administracinė atsakomybėn pagal ATPK 124⁵ straipsnį jis nebus traukiamas. Teisėjų kolegija atkreipė dėmesį į Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) praktiką, kurioje laikomasi nuoseklios pozicijos, kad bet kokios valstybės institucijos padarytos klaidos riziką turi prisiimti pati valstybė ir kad tokios klaidos neturi būti taisomos susijusio asmens sąskaita.

Atsižvelgęs į nurodytas aplinkybes, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas konstatavo, kad pareiškėjas nubaustas už ATPK 124⁵ straipsnyje nurodyto administracinio teisės pažeidimo padarymą nesant jo veiksmuose šio pažeidimo sudėties, taip pažeidžiant ATPK 250 straipsnio 1 punkto nuostatą. Dėl to teisėjų kolegija panaikino pareiškėjo ginčijamus institucijų priimtus procesinius sprendimus ir administracinio teisės pažeidimo bylą jam nutraukė.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2016 m. gegužės 17 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. 2AT-44-976/2016

ATPK 126 straipsnio 1 dalies, 256 straipsnio 1 dalies, 257 straipsnio taikymas

Dėl specialisto išvados įvertinimo kaip įrodymo sprendžiant klausimą dėl atsakomybės pagal ATPK 126 straipsnio 1 dalį taikymo

Apžvelgiamoje administracinio teisės pažeidimo byloje pareiškėjas teigė, kad žemesnės instancijos teismai, sprenddami klausimą dėl atsakomybės pagal ATPK 126 straipsnio 1 dalį taikymo D. B., pažeidė ATPK 256 straipsnio 1 dalies, 257 straipsnio nuostatas, nes nepagrįstai specialisto 2015 m. liepos 20 d. išvadą įvertino kaip įrodymą.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas šioje byloje pažymėjo, kad policijos pareigūnai neblaivumo patikrinimą paprastai atlieka tik alkotesteriu ir tokio patikrinimo rezultatai laikomi objektyviais bei patikimais, jei neįrodoma priešingai. Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gegužės 12 d. nutarimu Nr. 452 patvirtintų Transporto priemonės vairuojančių ir kitų asmenų neblaivumo (girtumo) ar apsvaigimo nustatymo taisyklių (toliau – Taisyklės) 27 punktą asmuo, nesutikdamas su atlikto neblaivumo patikrinimo rezultatais, gali pats kreiptis į asmens sveikatos priežiūros įstaigą, prašydamas atlikti medicininę apžiūrą. Kartu teisėjų kolegija atkreipė

dėmesį į tai, kad Taisyklių 27 punkte nenustatytas terminas, per kurį asmuo turėtų kreiptis į sveikatos priežiūros įstaigą, todėl vien ta aplinkybė, kad asmuo kreipėsi praėjus daugiau kaip valandai nuo pirmojo neblaivumo patikrinimo, savaime nepaneigia medicininės apžiūros neblaivumui, girtumui ar apsvaigimui nustatyti rezultatų. Be to, teisėjų kolegija pabrėžė, kad teismų praktikoje konstatuota, jog asmens neblaivumo laipsnis svarbus tik toks, koks jis buvo vairavimo metu, todėl laikomasi nuomonės, kad administracinėn atsakomybėn traukiamo asmens iniciatyva atlikto kraujo tyrimo rezultatai patys savaime nepaneigia testavimo techninėmis priemonėmis duomenų ir turi būti vertinami pagal tas pačias taisykles kaip ir kiti įrodymai. Tais atvejais, kai pareigūnų metrologiškai patikrintu alkotesteriu atlikto asmens neblaivumo testo rezultatai ir teismo medicinos specialisto išvada dėl kraujo tyrimo yra skirtingi, prieštaravimams šalinti administracinio teisės pažeidimo byloje paprastai skiriama teismo psichiatrijos ekspertizė, kad būtų nustatyta, ar per tam tikrą laiką iš asmens organizmo galėjo pasišalinti atitinkamas alkoholio kiekis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartys administracinių teisės pažeidimų bylose Nr. 2AT-12-2013, 2AT-41-2013, 2AT-39-2014). Taigi teismas kiekvienu atveju turi visapusiškai įvertinti įrodymus ir priimti sprendimą, ar jų pakanka konstatuoti, kad asmuo tam tikru momentu buvo atitinkamo neblaivumo laipsnio.

Kasacinis teismas nurodė, kad byloje nustatyta, kad policijos pareigūnai D. B. neblaivumą alkotesteriu patikrino 2015 m. liepos 18 d., apie 21.21 val., ir jam buvo nustatytas 0,75 promilės girtumo laipsnis; D. B., nesutikdamas su policijos pareigūnų alkotesteriu atliktos neblaivumo patikros rezultatais, pats kreipėsi į sveikatos priežiūros įstaigą; 2015 m. liepos 18 d. 23.45 val. sveikatos priežiūros įstaigoje atlikus D. B. patikrinimą alkotesteriu, tyrimo rezultatas buvo 0,00 promilės, o kraujyje etilo alkoholio nerasta; medicininės apžiūros neblaivumui, girtumui ar apsvaigimui nustatyti akte konstatuota, kad D. B. yra blaivus; pareiškėjo ginčijamoje specialisto 2015 m. liepos 20 d. išvadoje konstatuota, kad D. B. kraujyje etilo alkoholio nerasta. Pirmosios instancijos teismas, siekdamas pašalinti nurodytus prieštaravimus, paskyrė teismo psichiatrijos ekspertizę. 2015 m. spalio 13 d. teismo psichiatrijos ekspertizės akte, be kita ko, atsižvelgus į tai, kad D. B. policijos pareigūnams prieš atliekant jo blaivumo patikrinimą alkotesteriu teigė vairuodamas išgėręs kelis gurkšnius alaus, tačiau policijos pareigūnai nepasidomėjo, prieš kiek laiko jis paskutinį kartą vartojo alkoholinius gėrimus, ir neatkreipė dėmesio į tai, todėl D. B. neblaivumo patikrą alkotesteriu atliko nesilaikydami jo naudojimo instrukcijos nurodymo, kad tuo atveju, jei tiriamas asmuo prieš pat alkotestavimą buvo pavartojęs keletą gurkšnių alaus ar energetinio gėrimo, patartina palaukti 15 minučių ir tik tada atlikti patikrą, be to, nepatikrino bendros D. B. būklės pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos patvirtintą metodiką, taip pat į tai, kad D. B. medicininė apžiūra buvo atlikta tinkamai, konstatuota, kad 2015 m. liepos 18 d., apie 21.15 val. (21.21 val.), D. B. girtumo laipsnis negalėjo būti didesnis nei 0,4 promilės. Apeliacinės instancijos teismas, patikrinęs pirmosios instancijos teismo nutarimo teisėtumą ir pagrįstumą, nurodė neturintis pagrindo abejoti minėto teismo psichiatrijos ekspertizės akto teisingumu ir teisėtumu, juolab kad jame pateiktos išvados yra pagrįstos specialių žinių taikymu, ir motyvuotai konstatavo, kad pirmosios instancijos teismas, remdamasis šiuo teismo psichiatrijos ekspertizės aktu, „pagrįstai sprendė, jog D. B. veiksmuose nenustatyta ATPK 126 straipsnio 1 dalyje numatyto administracinio teisės pažeidimo požymių“, ir administracinio teisės pažeidimo bylą dėl šio pažeidimo jam nutraukė nesant administracinio teisės pažeidimo įvykio ir sudėties.

Atsižvelgusi į išdėstytus argumentus, teisėjų kolegija konstatavo, kad žemesnės instancijos teismai, sprenddami dėl D. B. atsakomybės pagal ATPK 126 straipsnio 1 dalį, ATPK 256 straipsnio 1 dalies, 257 straipsnio nuostatų nepažeidė.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2016 m. gegužės 24 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. 2AT-51-746/2016

I. BAUDŽIAMOSIOS BYLOS

1. Lietuvos Respublikos baudžiamojo įstatymo taikymas

Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 3 straipsnio, BK 41 straipsnio 2 dalies 5 punkto taikymas

Dėl laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmės

Šioje baudžiamojoje byloje nuteistasis teigė, kad jam pagal BK 129 straipsnio 2 dalies 2, 6, 11 punktus paskirta laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmė iš esmės prilygsta kankinimui, t. y. pažeidžia Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 3 straipsnio nuostatas, nes Lietuvos teisinėje sistemoje nėra veiksmingos galimybės peržiūrėti laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmę, taip pat neatitinka EŽTT praktikos.

Teisėjų kolegija nurodė, kad pagal plėtojamą EŽTT praktiką laisvės atėmimo iki gyvos galvos skyrimas suaugusiam kaltininkui savaime nėra draudžiamas, tačiau „nemažintino“ (t. y. tokio, kuris negali būti mažinamas, švelninamas) laisvės atėmimo iki gyvos galvos skyrimas suaugusiajam sukelia problemą pagal Konvencijos 3 straipsnį, pagal kurį niekas negali būti kankinamas, patirti nežmonišką ar žeminantį jo orumą elgesį arba būti taip baudžiamas. Kartu pažymėta, kad laisvės atėmimas iki gyvos galvos netampa „nemažintinu“ tik dėl to, kad praktikoje ši bausmė gali būti atlikta visa; pagal Konvencijos 3 straipsnį pakanka, kad tokia bausmė būtų *de jure* (juridiškai) ir *de facto* (faktiškai) mažintina. Taigi Konvencijos 3 straipsnis reikalauja, jog laisvės atėmimo bausmę galima būtų sumažinti, ta prasme, kad būtų galimas jos peržiūrėjimas, leidžiantis nacionalinėms institucijoms apsvarstyti, ar šią bausmę atliekančio asmens pasikeitimai ir pažanga siekiant reabilituoti yra tokie reikšmingi, jog tolimesnis laisvės atėmimas nėra pateisinamas teisėtais penologijos pagrindais. Atsižvelgus į vertinimo laisvę, kuri turi būti suteikiama Susitariančiosioms Valstybėms baudžiamosios justicijos ir bausmės skyrimo srityje, EŽTT užduotis nėra nustatyti šio peržiūrėjimo formą (teisminę ar atliekamą vykdomosios valdžios) ar terminą. Tuo atveju, jeigu nacionalinėje teisėje nenumatyta tokio peržiūrėjimo galimybės, laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmė neatitiks Konvencijos 3 straipsnio standartų. Be to, asmuo, nuteistas laisvės atėmimu, turi teisę nuo bausmės atlikimo pradžios žinoti, ką jis turi daryti, kad būtų svarstomas jo paleidimas į laisvę, ir kokios yra šio peržiūrėjimo sąlygos, įskaitant tai, kada jis bus atliekamas ar kada dėl jo galima kreiptis. EŽTT yra konstatavęs, kad pagal Konvencijos 3 straipsnį reikalaujamą bausmės peržiūrėjimą iš principo gali atlikti ir vykdomosios valdžios institucija. Be kita ko, EŽTT praktikoje pripažįstama, kad su šiais reikalavimais gali būti suderinama Prezidento malonė. Taigi, vadovaujantis EŽTT praktika galimybė peržiūrėti laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmę pagal Konvencijos 3 straipsnį gali būti užtikrinta, be kita ko, nacionalinėje teisėje įtvirtinus Prezidento malonės institutą. Toks modelis galioja ir mūsų šalyje. Atsižvelgusi į išdėstytus argumentus, teisėjų kolegija konstatavo, kad laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmės paskyrimas kasatoriui savaime neprieštaruja Konvencijos 3 straipsniui ir EŽTT praktikai.

Kartu šioje baudžiamojoje byloje kasacinis teismas padarė išvadą, kad pirmosios instancijos teismas, parinkdamas ir skirdamas nuteistajam pagal BK 129 straipsnio 2 dalies 2, 6, 11 punktus laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmę, nepažeidė BK 41 straipsnio 2 dalies 5 punkte įtvirtino reikalavimo užtikrinti teisingumo principo įgyvendinimą. Teisėjų kolegija nurodė, kad, vadovaujantis teisingumo principu, kaltininkui turi būti užtikrintas tinkamai individualizuotos bausmės paskyrimas, kuris geriausiai atitiktų įstatyme įtvirtintos bausmės paskirtį. Teisingumas reiškia ne tik tai, kad turi būti išsamiai, visapusiškai ir objektyviai nustatytos bylai reikšmingos aplinkybės, bet ir tai, kad pripažintam kaltu asmeniui skiriama bausmė turi būti adekvati (proporcinga) padarytai nusikalstamai veikai: bausmė už nusikalstamą veiką turi atitikti tos veikos pavojingumo pobūdį bei laipsnį, be to, būtina atsižvelgti į kaltininko asmenybę, jo elgesį prieš nusikalstamos veikos padarymą, nusikalstamos veikos darymo metu ir po jos. Kasacinis teismas pažymėjo, kad teisingumo principo

reikalavimų įgyvendinimas paskiriant bausmę kaltininkui – tai ne tik nusikalstamos veikos, jos padarymo aplinkybių, kaltininko asmenybės įvertinimas. Ne mažiau svarbus šia prasme yra ir nuo nusikaltimo nukentėjusių asmenų teisėtų interesų suvokimas, siekis juos saugoti ir baudžiamajame įstatyme numatytais priemonėmis ginti. Dėl to bausmė teisinga, kai ją skiriant įvertinami ir kaltininko, ir nukentėjusiojo interesai, kai nė vieniems iš jų nesuteikiama prioritetinė reikšmė. Kartu teisėjų kolegija pabrėžė, kad skiriant bausmę negali būti ignoruojamos ar neįvertinamos ir dėl nusikaltimo prarastos vertybės, jų svarba, vieta vertybių hierarchijoje. Pernelyg švelni, veikos pavojingumo, jos padarinių, kaltininko asmenybės neatitinkanti bausmė pažeidžia ir humaniškumo principą, nes taip yra sumenkinami nukentėjusiųjų interesai, pažeidžiamas jų orumas. Tokiais teismo sprendimais kartu formuojama nuomonė, kad teismai nevienodai, šališkai saugo atskirų baudžiamųjų teisinių santykių subjektų interesus. Nagrinėjamoje byloje kasacinis teismas konstatavo, kad pirmosios instancijos teismas, skirdamas nuteistajam J. J. pagal BK 129 straipsnio 2 dalies 2, 6, 11 punktus griežčiausią šio straipsnio sankcijoje numatytą – laisvės atėmimo iki gyvos galvos – bausmę, įvertino BK 54 straipsnio 2 dalyje nurodytų bausmės skyrimui reikšmingų aplinkybių visumą ir tokį savo sprendimą pakankamai motyvavo. Kasacinis teismas taip pat sutiko su apeliacinės instancijos teismo pozicija, kad griežčiausios bausmės paskyrimas nuteistajam yra neišvengiamas, nes jis nusikaltimus padarė pamindamas elementarų žmogiškumą, nusikaltimų padarymo aplinkybės rodo didelį nusikalstamų veikų pavojingumą, o patį nuteistą apibūdina kaip itin cinišką, žiaurų ir visiškai abejingą kito žmogaus išgyvenimams bei gyvybei, todėl tik laisvės atėmimo bausmė iki gyvos galvos gali sulaikyti jį nuo naujų nusikaltimų padarymo, apsaugoti visuomenę nuo tokio pavojingo asmens ir užtikrinti teisingumo principo įgyvendinimą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2016 m. gegužės 24 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-184-746/2016

2. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso įstatymo taikymas

BPK 44 straipsnio 7 dalies, Konvencijos 6 straipsnio 3 dalies d punkto taikymas

Dėl kaltinamojo teisės apklausti kaltinimo liudytojus arba turėti galimybę, kad šie liudytojai būtų apklausti

Apžvelgiamoje baudžiamojoje byloje kaltinamieji teigė, kad buvo pažeista Konvencijos ir BPK garantuojama jų teisė užduoti klausimus kaltinimo liudytojams, o vieno iš įtariamųjų ikiteisminio tyrimo teisėjui duotus parodymus teismai nepagrįstai pripažino įrodymais ir jais grindė apkaltinamąjį nuosprendį.

Atsakydama į minėtus kasacinių skundų argumentus teisėjų kolegija pažymėjo, kad Konvencijos 6 straipsnio 3 dalies d punkte įtvirtintas principas, pagal kurį, prieš nuteisiant kaltinamąjį, visi jį kaltinantys įrodymai paprastai turi būti jam dalyvaujant pateikti viešame teismo posėdyje, siekiant užtikrinti rungtynišką bylos svarstymą. Šio principo išimtis yra galimos, tačiau jos turi nepažeisti gynybos teisių, kurios paprastai reikalauja, kad kaltinamajam būtų suteikta pakankama ir tinkama galimybė ginčyti prieš jį liudijančio liudytojo parodymus bei pateikti liudytojui klausimų arba tuo metu, kai jis duoda parodymus, arba vėlesnėje proceso stadijoje. Kasacinis teismas taip pat pabrėžė, kad EŽTT jurisprudencijoje, taip pat kasacinėse nutartyse formuojama praktika, kad tokia situacija, kai apkaltinamasis nuosprendis yra pagrįstas vien tik (arba lemiamai) parodymais asmens, kurio kaltinamasis negalėjo apklausti ir neturėjo galimybės, kad jis būtų apklaustas ikiteisminio tyrimo stadijoje arba nagrinėjant bylą teisme, pati savaime nebūtinai lemia gynybos teisių apribojimą su Konvencijos 6 straipsnyje įtvirtintomis garantijomis nesuderinama apimtimi.

Teisėjų kolegija nurodė, kad byloje, esant konkrečioms sąlygoms galima panaudoti anksčiau duotus liudytojo parodymus, net jeigu kaltinamieji ir jų gynėjai jokioje proceso stadijoje negalėjo tokio liudytojo apklausti.

Pirma, liudytojo nedalyvavimo teismo procese arba atsisakymo duoti parodymus (ar atsakyti į gynybos klausimus) priežastis turi būti svarbi. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad liudytojo pasinaudojimas teise tylėti EŽTT praktikoje paprastai pripažįstamas svarbia priežastimi neduoti parodymų, tačiau kartu atkreipė dėmesį į EŽTT išaiškinimą, jog svarbios priežasties, dėl kurios kaltinimo liudytojas nedavė parodymų teismo posėdyje, nebuvimas savaime nenulemia bylos nagrinėjimo neteisingumo, bet tai yra labai svarbus veiksnys vertinant viso bylos nagrinėjimo teisingumą, ir, įvertintas kartu su kitomis aplinkybėmis, gali sąlygoti Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies ir 3 dalies d punkto pažeidimo nustatymą.

Antra, tuo atveju, kai apkaltinamasis nuosprendis yra pagrįstas vien tik (arba lemiamai) asmens, kurio kaltinamasis negalėjo apklausti ir neturėjo galimybės, kad jis būtų apklaustas ikiteisminio tyrimo metu arba nagrinėjant bylą teisme, parodymais, teismas turi patikrinti ir įvertinti, ar yra pakankamų garantijų (procesinių galimybių), leidžiančių kompensuoti tokio įrodymo keliamus nepatogumus bei tinkamai ir teisingai įvertinti tokio asmens parodymų patikimumą. Apkaltinamąjį nuosprendį leidžiama grįsti nedalyvaujančio (nedavusio parodymų teisme) liudytojo parodymais tik tuo atveju, kai šie parodymai, atsižvelgiant į jų svarbą byloje, yra pakankamai patikimi. Atsižvelgiant į proceso kaip visumos teisingumo vertinimą, patikrinti, ar yra pakankamų kompensuojančių garantijų, privalu ir tokiose bylose, kuriose negalima padaryti vienareikšmės išvados, ar tokie parodymai buvo vieninteliai ar lemiami, tačiau matyti, kad buvo pakankamai reikšmingi, ir jų pripažinimas įrodymu galėjo sukelti kliūčių gynybai. Tokių garantijų, būtinų siekiant užtikrinti bylos nagrinėjimo teisingumą, apimtis priklauso nuo nedalyvaujančio liudytojo parodymų įrodomosios reikšmės.

Nagrinėjamoje byloje vienas iš įtariamųjų buvo atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės pagal laidavimą. Apklausiant šį asmenį kaip įtariamąjį ikiteisminio tyrimo metu kiti įtariamieji ir jų gynėjai negalėjo dalyvauti jo apklausoje ir užduoti jam klausimų, nes BPK tokia jų teisė nėra numatyta. Nagrinėjant bylą pirmosios instancijos teisme, asmuo, atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės, pakviestas liudyti atsisakė duoti parodymus, todėl teismas, vadovaudamasis BPK 276 straipsnio 1 dalies 2 punktu, teisiama jame posėdyje balsu perskaitė jo ikiteisminio tyrimo teisėjui duotus parodymus. Anot teisėjų kolegijos, nagrinėjant bylą apeliacinės instancijos teisme, atmesdamas prokuroro prašymą apklausti atleistą nuo baudžiamosios atsakomybės asmenį kaip liudytoją, apeliacinės instancijos teismas per plačiai aiškino atleisto nuo baudžiamosios atsakomybės pagal laidavimą asmens teisę tylėti. Šiame kontekste kasacinis teismas pažymėjo, kad pagal BK VI skyriaus nuostatas atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės asmuo, teisiama jame posėdyje apie kitų asmenų veiksmus ir kitas svarbias bylai aplinkybes gali būti apklausiamas pagal bendrąsias liudytojo apklausos taisykles. Šiuo atveju, teisėjų kolegijos nuomone, BPK 80 straipsnio 1 punkte nustatyti reikalavimai nėra pažeidžiami, nes tokio asmens veika teisminės institucijos teisiškai jau yra įvertinta. Kita vertus, teisėjų kolegija sutiko su apeliacinės instancijos teismo išvada, kad atleisto nuo baudžiamosios atsakomybės asmens ikiteisminio tyrimo teisėjui duoti parodymai buvo tik vienas iš nuteistųjų kaltumą patvirtinančių įrodymų, kurį patvirtino kiti įrodymai. Taigi apkaltinamojo nuosprendžio priėmimą lėmė ne atleisto nuo baudžiamosios atsakomybės asmens parodymai, duoti ikiteisminio tyrimo teisėjui, o bylos įrodymų visuma.

*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos
2016 m. gegužės 31 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-211-489/2016*

III. CIVILINĖS BYLOS

Juridiniai asmenys

Dėl tikrosios ūkinės bendrijos tikrųjų narių įnašų didinimo ir likviduojamos tikrosios ūkinės bendrijos turto tikriesiems nariams padalijimo

Likviduojamos tikrosios ūkinės bendrijos (toliau – bendrijos) tikroji narė (ieškovė) pareiškė reikalavimą likusioms bendrijos tikrosioms narėms (atsakovėms) priteisti jai 1/3 dalį atsakovių padarytos bendrijai žalos dėl negauto bendrijos pastato nuomos mokesčio ir pardavimo už mažesnę nei rinkos kainą atlyginimo. Apžvelgiamoje byloje kilo ginčas dėl bendrijos tikrųjų narių įnašų dydžio ir likviduojamos bendrijos turto tarp narių padalijimo. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai ieškinio dalį tenkino.

Įvertinęs tikrųjų ūkinių bendrijų teisinio reglamentavimo ypatumus, šių bendrijų veikimo specifiką ir sandorio formai keliamus reikalavimus, įtvirtintus Civiliniame kodekse, kasacinis teismas suformulavo šią teisės taikymo taisyklę: susitarimas dėl narių įnašų ūkinėje bendrijoje yra esminė jungtinės veiklos sutarties sąlyga. Šiai sutarčiai nustatyta imperatyvi notarinė forma ir įregistravimo viešame registre reikalavimas. Ūkinės bendrijos jungtinės veiklos sutarties pakeitimai įsigalioja tuomet, kai jie atlikti laikantis Ūkinių bendrijų įstatyme ir Civiliniame kodekse nustatytų tokios sutarties formos ir teisinės registracijos reikalavimų. Kasacinis teismas sprendė, kad atsakovių pateikti buhalterinės apskaitos dokumentai teismų negalėjo būti vertinami kaip įrodymai, patvirtinantys tikrųjų narių dalių pasikeitimą, likviduojant bendriją likęs turtas ieškovei ir atsakovėms turėjo būti dalijamas atsižvelgiant į tikrosios ūkinės bendrijos narių įnašus, nustatytus ieškovės ir atsakovių pasirašytoje jungtinės veiklos sutartyje, t. y. visos trys steigėjos turėjo teisę į 1/3 dalis tikrosios ūkinės bendrijos turto, likusio po atsiskaitymo su kreditoriais (ŪBĮ 18 straipsnio 3 dalis). Kasacinis teismas pažymėjo, kad nusprendus, jog atsakovių įnešti pinigai į bendriją nepripažintini jų įnašais, didinančiais atsakovių dalis bendrijoje, dėl imperatyvios notarinės formos nesilaikymo, vertintina, ar bendrija liko skolinga atsakovėms, kaip bendrijos kreditorėms, ir kokia apimtimi (Ūkinių bendrijų įstatymo 18 straipsnio 3 dalis). Nustačius, kiek ūkinė bendrija liko skolinga atsakovėms, kaip bendrijos kreditorėms, šia suma mažintinas bendrijai padarytos žalos, išnuomojus pastatą, atleidžiant nuomininką nuo nuomos mokesčio, bei pardavus šį pastatą už mažesnę nei rinkos kainą, dydis. Kasacinis teismas perdavė bylą nagrinėti iš naujo apeliacinės instancijos teismui.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2016 m. gegužės 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-266-916/2016

Šeimos teisė

Dėl vaikui skirto išlaikymo išieškojimo iš išlaikymui sumokėtų lėšų tvarkytojo

Apžvelgiamoje byloje kilo ginčas dėl tėvų tarpusavio atsiskaitymo, kai santuokos nutraukimo byloje teismo sprendimu iš ieškovo priteistą nepilnamečiam vaikui išlaikymą kas mėnesį mokamomis periodinėmis išmokomis ieškovas vykdė gera valia, tačiau šio sprendimo pagrindu už tą patį laikotarpį buvo išieškotas įsiskolinimas. Ieškovas teigia, kad jo tinkamas prievolės teikti nepilnamečiam vaikui išlaikymą įvykdymas ginčo laikotarpiu konstatuotas teismo sprendimu kitoje byloje, o antstolės išieškotos sumos vertintinos kaip atsakovės nepagrįstas praturtėjimas. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai ieškinį atmetė.

Kasacinis teismas nurodė, kad teismo sprendimu nepilnamečiam vaikui priteistas nustatyto dydžio išlaikymas savaime nereiškia, jog tėvai negali gera valia teikti vaikui papildomo išlaikymo tiek teismo sprendime nustatyta, tiek ir kitokia forma. Byloje teismų nustatyta, kad ieškovo prievolė išlaikyti nepilnametį vaiką nustatyta kas mėnesį mokamomis periodinėmis išmokomis teismo sprendimu, nutraukę santuoką ieškovas ir atsakovė susitaikė, toliau gyveno ir tvarkė bendrą ūkį kartu, ieškovas tiesiogiai tenkino vaikų poreikius, t. y. mokėjo būsto išlaikymo išlaidas, pirkto maistą, drabužius ir avalynę vaikams, mokėjo už televiziją ir internetą, spaudos prenumeratą, vaikų darželį, degalus, elektrą ir kitas išlaidas, teismo sprendimu kitoje byloje nustatytas turintis juridinę reikšmę faktas, kad ieškovas ginčo laikotarpiu įvykdė nepilnamečio sūnaus išlaikymo prievolę. Kasacinio teismo vertinimu, nurodytos teismų nustatytos aplinkybės patvirtina, kad ieškovo prašoma priteisti iš atsakovės pinigų suma yra išieškota įsiteisėjusio teismo sprendimo, kuris nėra

pakeistas ar panaikintas, pagrindu, todėl ši aplinkybė suponuoja išvadą, kad nėra būtinųjų nepagrįsto praturtėjimo instituto taikymo prielaidų. Tačiau kasacinis teismas akcentavo tai, kad tikrasis prievolinio išlaikymo teisinio santykio subjektas yra vaikas, išlaikymui gaunamas turtas ar lėšos yra vaiko nuosavybė, o tėvai turi tik tvarkymo teisę (uzufруктą). Jeigu būtų nustatyta, kad pinigų išieškojimo metu vaiko išlaikymo įsiskolinimas neegzistavo ir šias lėšas savo poreikiams tenkinti panaudojo uzufрукtorius (atsakovė), galėtų būti sprendžiama ir dėl nepagrįsto praturtėjimo normų taikymo. Kasacinis teismas pažymėjo, kad atsakovei, kaip uzufрукtoarei, tenkančios pareigos, susijusios su vaikui nuosavybės teise priklausančio turto, be kita ko, gaunamo ir kaip išlaikymas, tvarkymu, turi būti vykdomos sąžiningai, atidžiai ir rūpestingai. Tėvų, nevykdančių ar netinkamai vykdančių savo pareigas vaikams, veiksmai ar neveikimas pripažįstami priešingais teisei, t. y. neteisėtais, ir jie gali būti vertinami deliktinę atsakomybę reglamentuojančių teisės normų kontekste, todėl apeliacinės instancijos teismas turėjo pareigą nustatyti faktines aplinkybes ir įvertinti reikšmę teismo sprendimo, kuriuo nustatytas prievolės atitinkamu laikotarpiu įvykdymo faktas, bei atlikti nustatytų aplinkybių teisinį įvertinimą ir kvalifikavimą. Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas perdavė bylą nagrinėti iš naujo apeliacinės instancijos teismui.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2016 m. gegužės 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-246-378/2016

Dėl vedybų (poveidybinės) sutarties teisinių pasekmių vykdymo procese

Apžvelgiamoje byloje buvo sprendžiama dėl sutuoktinių teisių vedybų (poveidybine) sutartimi nustatyti sutuoktinių turto režimą (sutarčių laisvės) ir įsiteisėjusiu teismo sprendimu (nutartimi), priimtu iki sutuoktinių poveidybinės sutarties sudarymo, nustatytos skolininko turto dalies bendrojoje jungtinėje nuosavybėje santykio. Pareiškėjas antstolio veiksnumą neteisėtumą grindė tuo, kad informavus apie sutuoktinių sudarytą poveidybinę sutartį, kurioje nustatyta, kad kiekvieno iš sutuoktinių gaunamos pajamos yra kiekvieno sutuoktinio asmeninė nuosavybė, antstolis tęsė išieškojimo veiksmus iš sutuoktinės gaunamo darbo užmokesčio. Pirmosios instancijos teismas pareiškėjo skundą tenkino, o apeliacinės instancijos teismas – skundą atmetė.

Kasacinis teismas nurodė, kad sutarties laisvės principas suponuoja, jog sutuoktiniai laisva valia gali nustatyti sutuoktinių turto režimą (statusą), tačiau negali (neturi teisės) savo susitarimu pakeisti, apriboti ar panaikinti imperatyviųjų teisės normų galiojimo ir taikymo (CK 6.157 straipsnis), nepaisyti pareigos sutartiniuose santykiuose elgtis sąžiningai (CK 6.158 straipsnis) bei ignoruoti įsiteisėjusio teismo sprendimo (nutarties) privalomumą, nustatyti gerai moralei arba viešajai tvarkai prieštaraujančias sutarties sąlygas (CK 3.83 straipsnio 2 dalis, 3.101 straipsnio 1 dalies 1 punktas). Kasacinis teismas pažymėjo, kad įstatyme nėra nuostatų, draudžiančių sudaryti poveidybinę sutartį, kai teismo nutartimi vykdymo procese nustatyta vieno iš sutuoktinių, kaip skolininko, dalis bendrojoje jungtinėje nuosavybėje. Tokia sutartis nelaikytina *per se* prieštaraujančia gerai moralei ar viešajai tvarkai, taigi nėra pagrindo konstatuoti niekinį tokios poveidybinės sutarties pobūdį. Jeigu poveidybine sutartimi pažeidžiami trečiųjų asmenų (pvz., kreditorių) teisėti interesai, jų teisės ginamos taikant sandorių negaliojimo institutą. Pavyzdžiui, kreditorių teisės galėtų būti laikomos pažeistomis, jei, siekiant išvengti vieno iš sutuoktinių asmeninių prievolių vykdymo, būtų sudaryta poveidybinė sutartis, į ją įtraukiant sąlygą dėl bendrosios jungtinės sutuoktinių nuosavybės (bendro turto, įgyto iki poveidybinės sutarties sudarymo) padalijimo, pagal kurią sutuoktiniui – skolininkui nepagrįstai atitektų mažesnė bendro turto dalis, kurios nepakaktų jo asmeninėms prievolėms įvykdyti.

CK 3.100 straipsnyje įtvirtinti sutuoktinių bendrosios jungtinės nuosavybės pabaigos pagrindai, vienas jų – sutuoktinių susitarimu pakeitus įstatymų nustatytą turto teisinį režimą (CK 3.100 straipsnio 1 dalies 7 punktas). Kasacinis teismas konstatavo, kad vedybų (poveidybine) sutartimi sutuoktiniams nustačius kitokią savo turto teisinį režimą ir pakeitus nuosavybės teisinį santykį, įsiteisėjusios teismo nutarties, kuria vykdymo procese nustatyta skolininko fizinio asmens dalis bendrame turte (CPK 667 straipsnis), dalis, nustatanti, kad skolininkui priklauso pusė jo

sutuoktinės būsimų pajamų, dėl pasikeitusių nuosavybės teisinių santykių praranda savo teisinę reikšmę (buvo priimta esant kitokiems teisiniams santykiams) ir ja remiantis išieškojimas iš skolininko nebegali būti nukreipiamas į nebeegzistuojančią skolininko dalį nebeegzistuojančiame bendrame turte. Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas panaikino apeliacinės instancijos teismo nutartį ir pirmosios instancijos teismo nutartį paliko galioti.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinės teisėjų kolegijos 2016 m. gegužės 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-185-415/2016

Daiktinė teisė

Dėl teisės normų, reglamentuojančių užsienio teisės normų taikymą bylose dėl daikto išreikalavimo iš svetimo valdymo, aiškinimo ir taikymo

Ieškovė prašė teismo išreikalauti iš atsakovės automobilį, kuris buvo pavogtas Vokietijoje, ir perduoti jai, kaip teisėtai šio automobilio savininkei. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai ieškinį atmetė.

Kasacinis teismas nurodė, kad, kai reiškiamas vindikacinis ieškinys, turint tikslą sugražinti kilnojamąjį daiktą, esantį kitoje valstybėje, įrodinėjama nuosavybės teisė į tą kilnojamąjį daiktą. Apžvelgiamoje byloje teismų nustatyta, kad ginčo automobilis buvo pavogtas Vokietijoje, šiuo metu yra Lietuvoje Respublikoje. Automobiliai yra kilnojamieji registruojamieji daiktai Lietuvos daiktinės teisės prasme (CK 4.2 straipsnio 3 dalis). Vadovaujantis CK 1.10, 1.48 straipsniais bei kasacinio teismo išaiškinimais, nuosavybės teisė į automobilį turėjo būti nustatoma pagal Vokietijos teisę. Tačiau sprendžiant, ar atsakovė yra sąžininga įgijėja ir, jeigu taip, ar yra pagrindas šioje byloje ieškovei išsireikalauti daiktą, turi būti remiamasi imperatyviaja Lietuvos teisės norma (CK 4.96 straipsnio 1 dalis). Kasacinis teismas darė išvadą, kad apeliacinės instancijos teismas turėjo imtis procesinių priemonių, siekdamas gauti oficialią informaciją apie Vokietijos teisės turinį dėl savininko teisių ir jų gynimo vindikaciniu ieškiniu sąlygų bei ją taikyti. Kasacinis teismas pažymėjo, kad ir ieškovė privalo įrodyti, t. y. teikti duomenis apie Vokietijos teisės turinį dėl nuosavybės teisių ir vindikacijos sąlygų, o atsakovė, remdamasi proceso rungimosi principu (CPK 12 straipsnis), turi teisę teikti atsikirtimus į ieškovės pateiktus įrodymus. Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas perdavė bylą nagrinėti iš naujo apeliacinės instancijos teismui.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2016 m. gegužės 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-265-706/2016

Dėl pareigos mokėti valstybinės žemės sklypo nuomos mokesť

Apžvelgiamoje byloje kilo ginčas, kam – valstybinės žemės sklypo nuomininkui, perleidusiam ant šios žemės esančius statinius, ar naujajam statinių savininkui, nesudariusiam valstybinės žemės, ant kurios stovi statiniai, nuomos sutarties, – kyla pareiga mokėti žemės nuomos mokesť. Pirmosios instancijos teismas atmetė ieškinį dėl skolos už nuomą priteisimo iš žemės nuomininko, o apeliacinės instancijos teismas – ieškinį tenkino.

Kasacinis teismas konstatavo, kad teisė naudotis valstybine žeme, reikalinga pastatams ir statiniams eksploatuoti, taip pat teisė teisės aktuose nustatyta tvarka ją nuomoti ar pirkti yra įstatymo suteikta teisė, kuri naujajam statinių savininkui pereina kartu (tuo pačiu momentu) su nuosavybės teisėmis į statinius. Kasacinis teismas pažymėjo, kad CK 6.394 straipsnio 3 dalies nuostatos yra imperatyvaus pobūdžio, todėl, perleisdamas nuosavybės teisę į statinius, jų savininkas negali pasirinkti kitokio elgesio varianto ir privalo pirkėjui perleisti teisę naudotis žemės sklypo dalimi tokiomis pat sąlygomis, kokias pats turėjo. Vadinasi, naujajam statinių savininkui pereina tiek teisės, tiek pareigos, susijusios su žemės sklypu. Kasacinis teismas nurodė, kad, nesant sudarytos nuomos sutarties, naujasis statinių savininkas laikomas valstybinės žemės naudotoju. Kasacinis teismas konstatavo, kad pareiga mokėti mokesť už naudojimąsi valstybine žeme šios

žemės naudotojui kyla nepriklausomai nuo to, ar nuomos sutartis yra sudaryta, nes tokia naudotojo prievolė įtvirtinta teisės aktuose. Tiek pagal įstatymą, tiek pagal Vilniaus miesto savivaldybės tarybos patvirtintą valstybinės žemės nuomos mokesčio administravimo reglamentavimą pareiga mokėti valstybinės žemės nuomos mokesť visų pirma siejama su faktiniu jos naudojimu. Kasacinis teismas pažymėjo, kad valstybinės žemės nuomininkas buvo informavęs tiek ieškovę, tiek valstybinės žemės nuomotoją apie tai, kad ginčo sklype nebeturi nuosavybės teise valdomų pastatų, ir prašė nutraukti nuomos sutartį. Nuosavybės teisių į ginčo sklype esančius pastatus perėjimas taip pat buvo įregistruotas Nekilnojamo turto registre, taigi, ieškovei buvo prieinami duomenys apie naujuosius žemės naudotojus. Kasacinis teismas sprendė, kad, esant įstatyme bei savivaldybės teisės aktuose įtvirtintai žemės naudotojo pareigai mokėti už naudojamą valstybine žeme, būtų nepagrįsta ir nesąžininga pripažinti savivaldybės teisę šį mokesť išieškoti ir iš žemės nuomininko, taip sudarant prielaidas jai gauti dvigubą apmokėjimą. Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas panaikino apeliacinės instancijos teismo sprendimą ir paliko pirmosios instancijos teismo sprendimą galioti.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2016 m. gegužės 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-280-611/2016

Sutarčių teisė

Dėl sutartinės civilinės atsakomybės taikymo

Ieškovė prašė priteisti jai iš atsakovo nuostolių atlyginimą (negrąžintą kreditą ir palūkanas). Ieškovės nuomone, atsakovas netinkamai vykdė sutartinius įsipareigojimus pagal šalių pasirašytą Elektroninių paslaugų teikimo sutartį, nes perdavė elektroninės bankininkystės prisijungimo duomenis trečiajam asmeniui, o šis jais pasinaudojęs atsakovo vardu paėmė vartojimo kreditus ir jų negrąžino. Pirmosios instancijos teismas ieškinį tenkino, o apeliacinės instancijos teismas – atmetė.

Kasacinis teismas nurodė, kad šioje byloje teismų nustatyta, jog atsakovas atskleidė tapatybės patvirtinimo priemones savo šeimos nariams, tarp jų – ir trečiajam asmeniui, o šis jomis pasinaudojo – neteisėtai elektroniniais kanalais atsakovo vardu sudarė vartojimo kredito sutartis, tačiau paimtų kreditų negrąžino, dėl to ieškovė patyrė atitinkamo dydžio nuostolius. Trečiojo asmens veiksmai įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu pripažinti nusikalstama veika. Kasacinio teismo vertinimu, yra pagrindas konstatuoti, kad dėl neatsargaus ir nerūpestingo atsakovo elgesio, būtent – įsipareigojimų pagal Elektroninių paslaugų teikimo sutartį ir Patvirtinimą dėl indentifikavimo kodų nustatymo priemonės išdavimo nevykdymo, kai atsakovas atskleidė tapatybės patvirtinimo priemones trečiajam asmeniui, jų nesaugojo, o šis jomis pasinaudojęs neteisėtai sudarė kredito sutartis, negrąžino kredito ir nesumokėjo palūkanų, ieškovė patyrė nuostolius, kuriuos pagal minėtą Elektroninių paslaugų teikimo sutartį įsipareigojo atlyginti atsakovas (CK 6.200, 6.247 straipsniai, 6.248 straipsnio 1, 2 dalys). Kasacinis teismas sprendė, kad byloje nustatytos visos atsakovo sutartinės civilinės atsakomybės būtinosios sąlygos, todėl ieškovės patirtų nuostolių atlyginimas pirmosios instancijos teismo pagrįstai priteistas iš atsakovo. Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas panaikino apeliacinės instancijos teismo sprendimą ir paliko galioti pirmosios instancijos teismo sprendimą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2016 m. gegužės 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-272-916/2016

Viešieji pirkimai

Dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių teismo teisę mažinti sutartines netesybas ir jungtinės veiklos sutarties šalių atsakomybę tretiesiems asmenims, aiškinimo ir taikymo

Ieškovė prašė priteisti solidariai iš jungtinės veiklos partnerių (atsakovų) netesybas už pavėluotai pristatytas prekes. Pirmosios instancijos teismas sprendė, kad nėra pagrindo atsakovams taikyti solidariają civilinę atsakomybę už ginčo šalių viešojo pirkimo sutartyje nustatyto termino prekėms pristatyti pažeidimą, o apeliacinės instancijos teismas sprendė priešingai – atsakovams taikė solidariają civilinę atsakomybę už nurodytos sutarties pažeidimą. Atsakovai (kasatoriai) kasacinių skundų esminiais argumentais prašė sumažinti apeliacinės instancijos teismo priteistų netesybų dydį, teigiant, kad netesybos yra aiškiai (neprotingai) per didelės.

Kasacinis teismas yra nurodęs, kad mažindamas netesybas teismas taiko esminį kriterijų – netesybų santykį su nuostoliais, nes tik įvertinęs skirtumą tarp nuostolių ir prašomų netesybų teismas gali nuspręsti, ar netesybų suma nėra pernelyg didelė ir nepagrįsta. Kasacinis teismas pažymėjo, kad aplinkybė, jog kreditorius (ieškovė) šioje byloje yra viešasis juridinis asmuo, vykdamas visuomenines funkcijas – Lietuvos kariuomenė, esant pareikštam argumentuotam reikalavimui mažinti netesybas, *per se* nesudaro pagrindo priteisti ieškiniu reikalaujamą netesybų dydį, neįvertinus jo santykio su nuostoliais. Kita vertus, kasacinis teismas atkreipė dėmesį į tai, kad viešųjų pirkimų teisiniuose santykiuose dėl jų specifikos, *inter alia*, susijusios su unikaliais pirkimo objektais (prekėmis, paslaugomis ar darbais), kurie paprastai nenaudojami komerciniais tikslais, kreditorėms (perkančiosioms organizacijoms), jei atsakovai (tiekėjai) pareikštų prieštaravimus (ar pats teismas savo iniciatyva pradėtų nagrinėti šį klausimą), neretai būtų pernelyg sunku ar apskritai neįmanoma tiksliai įrodyti pagal viešojo pirkimo sutartį apskaičiuotų netesybų santykį su kilusiais realiais nuostoliais. Atsižvelgdamas į tai, kasacinis teismas suformulavo šią teisės aiškinimo ir taikymo taisyklę: jei procese dėl tiekėjų sutartinės atsakomybės pastarieji pareiškia argumentuotus prieštaravimus arba teismas savo iniciatyva sprendžia netesybų mažinimo klausimą, perkančiosios organizacijos, įrodinėdamos priteistinių netesybų santykį su realiai patirtais nuostoliais, gali įrodinėti ne tik tiesioginę ekonominę praradimą, negautų pajamų ar papildomų išlaidų vertę, bet ir nurodyti kitokio pobūdžio nepatogumus, suvaržymus ir kt., kurių finansinė vertė, jų nuomone, atitinka apskaičiuotų netesybų dydį. Teismas dėl tokių įrodymų sprendžia pagal bendruosius civilinės teisės principus (CK 1.5 straipsnio 1 dalis), atsižvelgdamas į atitinkamų bylos aplinkybių visumą. Kasacinis teismas, atsižvelgdamas į teismų nustatytas faktines bylos aplinkybes, tai, kad ginčo šalių sutartis buvo įvykdyta, o ieškovė aiškiai nepagrindė, jog dėl praleistų prekių pristatymo terminų patyrė nuostolių, kurių dydis atitinka ieškiniu prašytą priteisti netesybų dydį, sprendė sumažinti ieškovei iš atsakovų priteistiną netesybų dydį.

Kasacinis teismas taip pat pažymėjo, kad, sprendžiant dėl jungtinės veiklos partnerių solidariosios atsakomybės, tinkamas ar ne kiekvienam iš skolininkų tenkančių prievolių vykdymas neturi teisinės reikšmės jų solidariajai atsakomybei prieš kreditorį. Tačiau tokia aplinkybė gali turėti įtakos vėlesniems jų tarpusavio santykiams (atsiskaitymams), pavyzdžiui, jei teismas kreditoriaus reikalavimu prievolės vykdymą priteistų tik iš vienos šalies, taip pat sprendžiant dėl kreditoriaus nuostolius atlyginusio jungtinės veiklos partnerio regreso teisės apimties (CK 6.9 straipsnio 1 dalis). Atsižvelgdamas į tai, kad abu atsakovai ieškovės organizuotame viešajame lauko uniformų komplektų pirkime dalyvavo bendrai jungtinės veiklos sutarties pagrindu bei pagal bendras prievoles, susijusias su jungtinės veiklos sutartimi, partneriai įsipareigojo atsakyti solidariai, kasacinis teismas sprendė, kad abu atsakovai atsako solidariai. Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas pakeitė apeliacinės instancijos teismo sprendimą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2016 m. gegužės 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-235-690/2016

Draudimo teisė

Dėl skirtingų transporto priemonių – vilkiko ir priekabos – valdytojų civilinės atsakomybės draudikų prievolės atlyginti eismo įvykio Vokietijos Federacinėje Respublikoje metu padarytą žalą ir vieno draudiko teisės reikšti atgręžtinį reikalavimą kitam draudikui (taikant reglamentus „Roma I“ ir „Roma II“)

Apžvelgiamoje byloje kilo ginčas, ar vilkiko draudikas, išmokėjęs draudimo išmoką, padengiančią visą nukentėjusiojo žalą, patirtą dėl įvykio Vokietijos Federacinėje Respublikoje (toliau – Vokietija), kuriame dalyvavo vilkiko ir prie jo prikabintos priekabos junginys, turi atgręžtinį reikalavimą priekabos draudikui ir šiems santykiams taikytinos teisės. Vilkiko draudikas prašė iš priekabos draudiko priteisti ½ nukentėjusiam sumokėtos sumos. Pirmosios instancijos teismas ieškinį tenkino, o apeliacinės instancijos teismas ieškinį atmetė.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (toliau – ESTT) pažymėjo, kad draudikus ir atitinkamai vilkiko ir priekabos valdytojus sieja sutartinės prievolės pagal Europos Parlamento ir Tarybos 2008 m. birželio 17 d. reglamentą (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės („Roma I“), tačiau tarp dviejų draudikų sutartinio įsipareigojimo nėra. Priekabos valdytojo žalos atlyginimo pareiga laikytina „nesutartine prievole“ Europos Parlamento ir Tarybos 2007 m. liepos 11 d. reglamento (EB) Nr. 864/2007 dėl nesutartinėms prievolėms taikytinos teisės („Roma II“) prasme ir šiai prievolei taikytina teisė nustatoma pagal reglamentą „Roma II“. Pagal reglamento „Roma II“ 4 straipsnį nesutartinei prievolei taikoma šalies, kurioje atsirado žala, teisė. Kasacinis teismas konstatavo, kad ginčo atveju taikoma šalies, kurioje dėl įvykio tiesiogiai patirta žala, teisė, todėl prievolės atlyginti žalą nukentėjusiam asmeniui skolininkus ir atitinkamą jų indėlį padarant žalą nukentėjusiam asmeniui reikia nustatyti atsižvelgiant į tiesioginės žalos atsiradimo vietos teisę – Vokietijos teisę. Vokietijoje įvykus eismo įvykiui, kai žalą sukėlė transporto priemonės ir priekabos junginys, transporto priemonės ir priekabos valdytojų atsakomybė yra bendra.

ESTT taip pat pažymėjo, kad klausimas, ar vilkiko draudikas, išmokėjęs išmoką nukentėjusiajam, prireikus turi atgręžtinio reikalavimo teisę pareikšti ieškinį priekabos draudikui, sprendinias vadovaujantis reglamento „Roma II“ 19 straipsniu, kuriame atskiriami deliktinei ir sutartinei sritims priskirtini klausimai. Draudiko pareiga padengti draudėjo civilinę atsakomybę kyla iš sutarties, sudarytos su draudėju, taigi sąlygos, kuriomis draudikas gali įgyvendinti per įvykį nukentėjusio asmens turimas teises į už įvykį atsakingus asmenis, priklauso nuo draudimo sutartį reglamentuojančios nacionalinės teisės, kuri nustatoma pagal reglamento „Roma I“ 7 straipsnį. Byloje nustatyta, kad tiek vilkikas, tiek ir priekaba buvo registruotos Lietuvos Respublikoje. Kasacinis teismas konstatavo, kad ginčo atveju pareigą sudaryti transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartį nustato Lietuvos Respublikos teisė, todėl tiek vilkiko, tiek priekabos valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartims apžvelgiamoje byloje taikoma Lietuvos Respublikos teisė. Kasacinis teismas darė išvadą, kadangi vilkiko ir priekabos valdytojams kilo bendra civilinė atsakomybė, todėl pareiga išmokėti draudimo išmoką nukentėjusiam asmeniui, neperžengiant jų apdraustų asmenų civilinės atsakomybės ribų, atsirado abiejų transporto priemonių draudikams. Atsižvelgdamas į tai, kasacinis teismas sprendė, kad vilkiko draudikas, išmokėjęs draudimo išmoką nukentėjusiajam, turi įstatyme įtvirtintą atgręžtinio reikalavimo teisę į priekabos draudiką dėl už šį sumokėtos draudimo išmokos dalies atlyginimo, t. y. ieškovė turi teisę reikalauti, kad atsakovė padengtų 50 proc. nukentėjusiajam sumokėtos sumos. Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas panaikino apeliacinės instancijos teismo sprendimą ir pirmosios instancijos teismo sprendimą paliko galioti.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2016 m. gegužės 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-187-701/2016

Dėl skirtingų transporto priemonių – vilkiko ir priekabos – valdytojų civilinės atsakomybės draudikų prievolės atlyginti eismo įvykio Vokietijos Federacinėje Respublikoje metu padarytą žalą ir vieno draudiko teisės reikšti atgręžtinį reikalavimą kitam draudikui (taikant nacionalines kolizines teisės normas nustatančias taisykles)

Apžvelgiamoje byloje kilo ginčas, ar vilkiko draudikas, išmokėjęs draudimo išmoką, padengiančią visą nukentėjusiojo žalą, patirtą dėl įvykio Vokietijos Federacinėje Respublikoje (toliau – Vokietija), kuriame dalyvavo vilkiko ir prie jo prikabintos priekabos junginys, turi atgręžtinį reikalavimą priekabos draudikui ir taikytinos teisės. Vilkiko draudikas prašė iš priekabos draudiko priteisti ½ nukentėjusiam sumokėtos sumos. Pirmosios instancijos teismas ieškinį tenkino, o apeliacinės instancijos teismas ieškinį atmetė.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad šioje byloje laiko aspektu taikomos ne 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės („Roma I“) ir 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 864/2007 dėl nesutartinėms prievolėms taikytinos teisės („Roma II“) nuostatos, o nacionalinės kolizines teisės normas nustatančios taisyklės. Kasacinis teismas nurodė, kad atsakingų už žalą asmenų prievolei atlyginti eismo įvykio metu padarytą žalą, su kuria tiesiogiai susijusi atitinkama atsakingų už žalą asmenų civilinę atsakomybę apdraudusių draudikų pareiga išmokėti nukentėjusiems asmenims draudimo išmokas, taikytina teisė nustatoma pagal deliktinėms prievolėms taikytinas kolizines normas. CK 1.44 straipsnyje įtvirtinta speciali norma, skirta nustatyti civilinei deliktinei atsakomybei dėl eismo įvykių taikytiną teisę, kurioje nurodyta, kad tokiems reikalavimams taikytina teisė nustatoma pagal Hagos konvenciją dėl eismo įvykiams taikytinos teisės. Kasacinis teismas pažymėjo, kad CK 1.44 straipsnis yra blanketinė norma visais atvejais nukreipianti į Hagos konvenciją, kai sprendžiamas taikytinos teisės klausimas reikalavimams dėl eismo įvykio metu padarytos žalos atlyginimo. Hagos konvencijos 3 straipsnyje nurodyta, kad taikytina valstybės, kurioje įvyko eismo įvykis, teisė, t. y. apžvelgiamos bylos atveju – Vokietijos teisė. Vokietijoje įvykus eismo įvykiui, kai žalą sukelia transporto priemonės ir priekabos junginys, transporto priemonės ir priekabos valdytojų atsakomybė yra bendra ir transporto priemonės ir priekabos valdytojų civilinę atsakomybę apdraudę draudikai draudimo išmoką paprastai išmoka lygiomis dalimis.

Atsižvelgdamas į Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (toliau – TPVCAPDĮ) 1 straipsnio 6 dalį, privalomojo draudimo sutartims taikytiną teisę nustatančias Draudimo įstatymo nuostatas, kasacinis teismas darė išvadą, kad ginčo atveju pareigą sudaryti transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartį nustato Lietuvos Respublikos teisė, todėl tiek vilkiko, tiek priekabos valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartims nagrinėjamoje byloje taikoma Lietuvos Respublikos teisė. Kasacinis teismas atkreipė dėmesį, kad, nors draudiko prievolė išmokėti draudimo išmoką dėl žalos, padarytos atsakingo už žalą asmens, atsiranda draudimo sutarties pagrindu (šiai prievolei taikoma Lietuvos Respublikos teisė), tačiau jos apimtis yra tokia, kokia už žalą yra atsakingas žalą padaręs asmuo (šiai prievolei taikoma Vokietijos teisė). Taigi pareiga išmokėti išmoką nukentėjusiam asmeniui, neperžengiant jų apdraustų asmenų civilinės atsakomybės ribų, šiuo atveju atsirado abiejų transporto priemonių draudikams. Kadangi CK neįtvirtina specialiųjų kolizinių taisyklių dėl atgręžtinių reikalavimų, o draudiko pareigai, pagal kurią buvo išmokėta visą nukentėjusio asmens žalą atlyginanti draudimo išmoka, taikoma Lietuvos teisė, Lietuvos teisė taikoma ir sprendžiant dėl išmoką išmokėjusio draudiko galimybės susigrąžinti dalį sumos iš kito už žalą atsakingo asmens draudiko (CK 1.58 straipsnis). Atsižvelgdamas į nurodytus argumentus, kasacinis teismas sprendė, kad ieškovas turi teisę reikalauti, kad atsakovė padengtų 50 proc. nukentėjusiajam sumokėtos sumos. Dėl to kasacinis teismas panaikino apeliacinės instancijos teismo sprendimą ir pirmosios instancijos teismo sprendimą paliko galioti.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2016 m. gegužės 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-189-469/2016

Darbo teisė

Dėl ginčo, kilusio dėl darbdavio reikalavimo darbuotojui kompensuoti mokymo išlaidas, kvalifikavimo

Ieškovė prašė priteisti iš buvusio darbuotojo įsiskolinimą už jo mokymo išlaidas. Pirmosios instancijos teismas ieškinį tenkino. Apeliacinės instancijos teismas ieškinį paliko nenagrinėtą, nes sprendė, kad buvo nesilaikyta DK 287 straipsnio 1 dalyje nustatytos išankstinio bylos nagrinėjimo ne teisme tvarkos.

Kasacinis teismas nurodė, kad ginčo atveju darbdavės teisė reikalauti tokių lėšų grąžinimo kyla kolektyvinės sutarties, veikiančios įmonėje, pagrindu. Ginčai dėl kolektyvinės sutarties nuostatų taikymo atskiriems darbuotojams pagal DK 285 straipsnį priskiriami prie individualių darbo ginčų. Kasacinis teismas darė išvadą, kad šioje byloje kilęs ginčas dėl darbuotojo pareigos grąžinti jo mokymui darbdavio investuotas lėšas yra kilęs darbo teisinių santykių srityje ir kvalifikuotinas kaip individualus darbo ginčas. Byloje nustatyta, kad, atsakovui pateikus prašymą atleisti jį iš darbo, šalys pasirašė sutartį, kuria nustatė atsakovo ieškovei grąžintinos sumos mokėjimo tvarką ir terminus. Kasacinis teismas pažymėjo, kad aplinkybė, jog abipusiu susitarimu buvo nustatyta darbo teisinių santykių pagrindu atsiradusios darbuotojo skolos darbdavei grąžinimo tvarka, ją išdėstant tam tikram laikotarpiui, nekeičia santykių, iš kurių ji kilo, pobūdžio ir prievolės prigimties (iš darbo santykių), buvusi prievolė dėl tokio susitarimo nesibaigia ir nesikeičia į naują prievolę, pasikeičia tik jos vykdymo tvarka.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad šioje byloje nagrinėjamas ginčas nepatenka į tiesiogiai teisme nagrinėtinų ginčų sąrašą. Pagal CPK 296 straipsnio 1 dalies 1 punktą, jeigu ieškovas nesilaikė tos kategorijos byloms nustatytos išankstinio bylos sprendimo ne teisme tvarkos ir dar galima pasinaudoti šia tvarka, teismas pareiškimą palieka nenagrinėtą. Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas paliko apeliacinės instancijos nutartį nepakeistą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2016 m. gegužės 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-262-248/2016

Dėl DK 300 straipsnio 4 dalyje nustatytos išmokos – vidutinio darbo užmokesčio už priverstinės pravaikštos laiką – kvalifikavimo ir CPK 762 straipsnio 4 dalyje nustatyto sprendimo įvykdymo atgręžimo ribojimo aiškinimo ir taikymo

Apžvelgiamoje byloje buvo sprendžiama dėl teismo sprendimo dalies, kuria, darbuotojo (ieškovo) atleidimą iš darbo pripažinus neteisėtu, priteistas vidutinis darbo užmokestis už priverstinės pravaikštos laiką, įvykdymo atgręžimo. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai atmetė atsakovės prašymą dėl sprendimo vykdymo atgręžimo, nes sprendė, kad nurodyta išmoka kvalifikuotina kaip darbo užmokesčiui prilyginta išmoka, kuriai taikomas CPK 762 straipsnio 4 dalyje (2011 m. birželio 21 d. įstatymo Nr. XI-1480 redakcija, įsigaliojusi nuo 2011 m. spalio 1 d.) nustatytas sprendimo įvykdymo atgręžimo ribojimas.

Kasacinio teismo praktikoje yra išaiškinta, kad, sprendžiant dėl sprendimo įvykdymo atgręžimo byloje, kuriose išnagrinėtas darbo ginčas, kiekvienu atveju būtina nustatyti ieškovo naudai priteistų ir išieškotų išmokų pobūdį. Įvertinęs DK 297 straipsnio 4 dalyje (iki 2012 m. gruodžio 31 d. galiojusi įstatymo redakcija, šiuo metu – DK 300 straipsnio 4 dalis) nustatytos išmokos – vidutinio darbo užmokesčio už priverstinės pravaikštos laiką – mokėjimo teisinį pagrindą, paskirtį, tai, kad teisė į šią išmoką nėra įgyjama už darbą, kasacinis teismas išaiškino, jog aptariama išmoka pagal savo pobūdį kvalifikuotina kaip išmoka, kuri nėra prilyginta darbo užmokesčiui. Atsižvelgdamas į tai, kasacinis teismas tenkino reikalavimą tik dėl tos dalies išieškotų

išmokų sumos, kurią ieškovas realiai buvo gavęs (pervesta į jo sąskaitą banke). Kasacinis teismas pažymėjo, kad, tais atvejais, kai panaikinus jau įvykdytą teismo sprendimą darbo byloje sprendimo įvykdymas atgręžiamas, teisę susigrąžinti sumokėtus mokesčius nuo sumos, kuriai taikomas įvykdymo atgręžimas, turi darbdavys, vadovaudamasis viešosios teisės normomis.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2016 m. gegužės 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-278-701/2016

Civilinio proceso teisė

Dėl bylos nutraukimo esant arbitražiniam susitarimui

Apžvelgiamoje byloje kilo teisinis klausimas, ar teismas turi pareigą palikti ieškinį nenagrinėtą, jeigu šalys yra susitarusios ginčą perduoti spręsti arbitražui ir arbitražinio susitarimo faktas paaiškėja bylos nagrinėjimo metu, bet nė viena iš šalių neprašo teismo palikti ieškinį nenagrinėtą. Apeliacinės instancijos teismas, paaiškėjus arbitražinio susitarimo faktui, ieškinį paliko nenagrinėtą.

Kasacinis teismas nurodė, kad šiuo metu galiojančios CPK 137 straipsnio 2 dalies 6 punkto ir 296 straipsnio 1 dalies 9 punkto, Komercinio arbitražo įstatymo 11 straipsnio 1 dalies nuostatos nedviprasmiškai patvirtina įstatymų leidėjo siekį teismo pareigą atsisakyti ginčą spręsti teisme, jei yra arbitražinis susitarimas, padaryti nepriklausomą nuo to, ar ginčo šalis išreiškė prieštaravimus dėl teismo nagrinėjimo. Iš galiojančio teisinio reglamentavimo yra akivaizdu, kad tam, jog teismas atsisakytų priimti ieškinį arba paliktų jį nenagrinėtą, pakanka nustatyti tik arbitražinio susitarimo faktą. Papildomos anksčiau egzistavusios sąlygos – kitos šalies prieštaravimo dėl ginčo nagrinėjimo teisme – nustatyti nebereikia. Kasacinis teismas atkreipė dėmesį į tai, kad įstatyme įtvirtinta galimybė iš šalių elgesio spręsti apie arbitražinio susitarimo sudarymą, kai šalys apsikeičia ieškiniu ir atsiliepimu į ieškinį, kuriuose viena šalis teigia, o kita neneigia, kad jos sudarė arbitražinį susitarimą (Komercinio arbitražo įstatymo 10 straipsnio 2 dalies 4 punktas), pati savaime nesuponuoja ir neimplikuoja analogiškų išvadų apie arbitražo atsisakymą ir (ar) teismo pareigos spręsti apie arbitražinio susitarimo atsisakymą, jei šalis neišreiškė aiškaus prieštaravimo dėl ginčo nagrinėjimo teisme. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, bei į byloje nustatytus faktus, kad šalys yra sudariusios arbitražinį susitarimą, jis nėra ginčijamas, o aiškios valios dėl jo taikymo srities susiaurinimo ar visiško atsisakymo šalys nėra išreiškusios, kasacinis teismas nusprendė apeliacinės instancijos teismo nutartį palikti nepakeistą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2016 m. balandžio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-247-684/2016